

Lex COVID. Komentář

JUDr. Miroslav Sedláček, Ph.D., LL.M.

Univerzita Karlova, Právnická fakulta

Katedra občanského práva

Pandemie způsobená novým typem viru SARS CoV-2 (zkratka mající původ v angl. „*Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2*“) významně zasáhla do probíhajících civilních, trestních i správních řízení a v nich běžících lhůt. Mnoho fyzických i právnických osob postavila před hrozbu insolvence či nuceného výkonu práva a znemožnila jim plnit jejich závazky včetně placení nájemného. Zákodárce na tento stav reagoval přijetím několika významných zákonů, které měly co nejdříve zmírnit dopady mimořádných opatření na fungování fyzických i právnických osob. Pro oblast soudního řízení, exekucí a insolvenční byl vydán zákon č. 191/2020 Sb., pro oblast nájmu bytů zákon č. 209/2020 sb., a pro oblast nájmu nebytových prostor zákon č. 210/2020 Sb.

Zpracovaný komentář, příznačně označený jako Lex COVID, přináší ucelený výklad ke shora uvedeným zákonům vydaných v době nouzového stavu na jaře 2020 (pozn. tento stav, kterého se komentovaná ustanovení bezprostředně týkají, byl vyhlášen usnesením vlády České republiky č. 194 ze dne 12. března 2020, uveřejněném pod č. 69/2020 Sb., a trval po dvojím schválení jeho prodloužení Poslaneckou sněmovnou do 17. května 2020). Komentované zákony zakládají účinky i do budoucna po skončení vyhlášeného nouzového stavu, mj. tím, že přímo novelizovaly insolvenční zákon či občanský soudní řád. Jedná se o první komentář k daným zákonům, jehož široký autorský kolektiv je tvořen předními odborníky v oblasti soudního řízení, exekucí, insolvenční či obchodního a nájemního práva (srov. přehled ustanovení zpracovaných jednotlivými autory na str. IX).

První z komentovaných zákonů č. 191/2020 Sb., pro který se vžilo označení „lex COVID justice“ nebo také jen „lex COVID“, se postupně soustředí na výklady k prominutí zmeškání nebo navrácení vybraných procesních lhůt v soudních a správních řízeních (§ 2 až 10), na opatření v oblasti insolvenčního práva, včetně změny insolvenčního zákona (§ 11 až 17, § 32 a § 33), dále na zvláštní opatření týkající se práv a povinností právnických osob (§ 18 až 22), na změny týkající se řízení o výkonu rozhodnutí a exekučního řízení, včetně změny občanského soudního řádu (§ 23 až 28, § 34 a 35), a konečně na výklad zvláštní úpravy sankcí v případě prodlení s plněním peněžitého dluhu (§ 29 až 31). V úvodu komentáře je správně zdůrazněno, že v případě rozporu obecné normy s komentovanou úpravou je nutné aplikovat v duchu zásady *lex specialis derogat legi generali* tento zvláštní zákon, který se tak prosadí na úkor právní úpravy obecné (srov. str. 3). Pozitivně hodnotím, že komentář neponechal stranou ani významná soudní rozhodnutí týkající se otázky možného zrušení nouzového stavu (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 22. dubna 2020, sp. zn. Pl. ÚS 8/20), či problematiky mimořádných opatření přijatých Ministerstvem zdravotnictví, resp. krizových opatření vlády (srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. dubna 2020, sp. zn. 14 A 41/2020).

Kniha k první části zákona („Zmírnění dopadů epidemie koronaviru“) názorně vykládá, jak mají být počítány (prominuty) lhůty v jednotlivých druzích soudního řízení a ve výkonu rozhodnutí (na str. 11 an.), vysvětluje zvláštní opatření ve vztahu k insolvenčnímu právu (např. způsoby doručení

v insolvenčním řízení na str. 61 an., k povinnosti dlužníka podat ins. návrh na str. 64 an. atd.), stejně jako vyjasňuje pravidla fungování právnických osob v době, kdy nemohou zasedat jejich orgány ani být voleni noví členové, a počítání ochranných lhůt po skončení nouzového stavu (na str. 84 an.). Náležitě komentuje také výjimky ve vztahu k výkonu rozhodnutí a v postupu soudních exekutorů (§ 23 až 28). V souvislosti s omezeními vyplývajícími z mimořádných opatření státu při epidemii koronaviru SARS CoV-2 upravil zákonodárce rovněž některé důsledky prodlení dlužníka (srov. § 29 až 31), které rovněž byly důsledně komentovány. Byly vyloženy podmínky pro zmírnění „sankcí“ za prodlení s plněním závazků, včetně rozepsání, na jaké sankce se komentované ustanovení vztahuje (str. 140 až 141), a čeho se naopak nedotýká (str. 141 až 142). Podle komentovaného ustanovení *in fine* platí, že účinky „pominou nejpozději 30. června 2020“ (srov. str. 142).

Kniha v navazujících částech kopíruje systematiku zákona, když dále vysvětluje pravidla mimořádného moratoria pro podnikatele, kteří se v důsledku epidemie ocitli na pokraji insolvence (srov. část druhá zákona, „Změna insolvenčního zákona“) (pozn. § 127a InsZ je svojí povahou dočasný, byť byl vložen do obecného předpisu), aby se následně věnovala výkladu novely občanského soudního řádu provedené zákonem č. 191/2020 Sb., která byla výsledkem zkráceného legislativního procesu ve vyhlášeném stavu legislativní nouze, s účinností ode dne 24. dubna 2020 (srov. část třetí zákona, „Změna občanského soudního řádu“).

Ohledně zákona č. 209/2020 sb., věnujícího se oblasti nájmu bytů, a zákona č. 210/2020 Sb. pro oblast nájmu nebytových prostor, komentovaná publikace přehledně vykládá ochranné doby pro placení nájemného za byty i nebytové prostory, pokud potíže s jeho placením vznikly v důsledku mimořádných opatření, či ochranné doby, po kterou jsou nájemci či pachtýři chráněni před výpovědí z nájmu.

Výkladový text komentáře je precizně zpracován, autoři jej obohacují přílehlavou soudní judikaturou a upozorňují na související právní předpisy a dostupnou literaturu. Tím zpracovanou materii vhodně zpřehledňují a umocňují její význam. Co do stylu zpracování vychází autoři z jednotné tvůrčí linie, komentovaná ustanovení zákonů na sebe logicky navazují (byť jsou vykládána rozsáhlejším počtem autorů), a kniha tak tvoří kompaktní celek. Je třeba zdůraznit, že s ohledem na omezené trvání nouzového stavu i přijímaných opatření má většina pravidel obsažených v komentovaném zákoně omezenou časovou působnost (srov. str. 2). Některé z nich však nouzový stav přetrvávají a jsou obecnější (*in concreto* změny provedené přímo do obecných zákonů, tj. úpravu v § 389 InsZ nebo § 299, § 317 a § 336i o.s.ř.). Lze souhlasit s dr. Janouškovou potud, že je vůbec otázkou, do jaké míry bylo vhodné uvedené univerzální změny přijímat ve stavu legislativní nouze (pozn. ten byl vyhlášen rozhodnutím předsedy poslanecké sněmovny č. 41 ze dne 19. března 2020).

Celkově se jedná o originálně zpracovanou publikaci, která jistě napomůže či již napomohla v aplikaci komentovaných zákonů při zmírnění dopadů mimořádných opatření na fungování fyzických i právnických osob. I když v knize postrádám předmluvu, či úvodní slovo autorů, stejně jako věcný rejstřík, který by při vyhledávání klíčových slov mohl být užitečným, na kvalitě díla to neubírá. Po věcné stránce se komentář pustil do výkladu ustanovení zákonů akutně řešících koronavirovou krizi, které byly přijímány v tzv. zkráceném jednání, a je možné uzavřít, že se mu to povedlo.

Komentář je zpracován jako praktická výkladová pomůcka (celkem o rozsahu 218 stran textu) nejen pro soudce, advokáty a další představitele právnických profesí, ale zejména pro všechny osoby, kterých se opatření přijatá v boji s epidemií koronaviru SARS CoV-2 dotkla. Obsahově zdařilá kniha zahrnuje právní stav k 1. červenci 2020.